

Atatürk Dönemi Sanayi Sergileri

17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında gerçekleştirilen Türkiye İktisat Kongresi'nde açılan ilk sanayi sergisiyle başlatılan sanayi sektörünün tanıtımına yönelik faaliyetler, Atatürk Döneminde millî bir sanayinin oluşturulması, yerli ürünlerin iç ve dış piyasada tanıtılması açısından önemliydi. Bu amaç doğrultusunda başta başkent Ankara olmak üzere, İstanbul, İzmir, Bursa gibi sanayi kentlerinde ve Konya, Balıkesir gibi Anadolu'nun önemli yerleşim yerlerinde çeşitli sanayi sergileri açıldı.

Ticaret Vekâletinin önerisi üzerine ülkede açılması planlanan Sanayi-i Nefise Sergilerine ait talimatnamenin 12 Eylül 1926 tarihinde onaylanmasının ardından 1927 yılında başkent Ankara'da, Evkaf Oteli'nde ilk Sanayi Sergisi açıldı. Burada Hereke, Feshane Mensucat ve Beykoz Deri Fabrikalarının mamulleri sunuldu. Serginin en önemli ziyaretçileri Gazi Mustafa Kemal, Başvekil İsmet ve Meclis Reisi Kazım Paşalar oldu.

1927 sergisinden sonra Ankara'da 1930 yılına kadar sergi açılmadı. 1930'da Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, Türk Ocağı'nda Sanayi Sergisi açma kararı aldı ve hazırlıklar için bir komite oluşturuldu. Heyet başladığı çalışmalarını 23 Mart'ta tamamladı. 20 Nisan-3 Mayıs 1930 tarihleri arasında açık olacak olan sergide teşhir edilecek 80 sandık ürün, 12 Nisan'a kadar serginin olacağı binaya taşındı. Sergi, Başvekil İsmet Paşa'nın kalabalık bir topluluğun önünde yaptığı konuşmanın ardından kurdele kesimiyle 20 Nisan'da saat 16.00'da açıldı. Başvekil konuşmasının ardından sergiyi gezdi. Gün içerisinde ziyaretçi sayısı 10.000'i buldu. Sergide, müskirat inhisarı, mobilya, oyuncak, tütün inhisarı gibi stantlar mevcuttu. İstanbul'dan Esirgeme Derneği'ninki oldukça rağbet gördü. Edremit'ten gelen firmalar ürettikleri zeytinyağlarını misafirlere ikram ve hediye ettiler. Gün boyu stantlardaki yerli ürünler talep gördü ve bunların satışları yapıldı.

1930 Sanayi Sergisi halkın ve sanayicilerin ilgisini çekince, Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, Ocak 1931'de Ankara'da ikinci bir sanayi sergisini açmak için incelemelerde bulundu. Yapılan araştırmaların neticesinde, serginin 9 Nisan'da açılması kararlaştırıldı. Sergide ürünlerini sergilemek isteyenlerin 25 Mart'a kadar müracaatta bulunmaları gerekiyordu. Bu yılki sergide Türkiye'de yeni gelişim gösteren ürünlerden kablo ve lastik fabrikası dökme soba ürünleri sergilenecekti. Bunların dışında, yerli çikolata fabrikaları, kopya kâğıtları, Ford firmasının otomobilleri, mensucat, ipek fabrikaları, çorapçılar, deri fabrikaları, kuyumcu, şapkacı gibi firmaların ürünleri de serginin olmazsa olmazlarıydı. 9 Nisan'da saat 15.00'da Başvekil İsmet Paşa tarafından açılışı yapılan sergiye katılım bir önceki yıla göre yüksekti. Sergide dokumacılık ile çorapçılığın kaydettiği gelişim oldukça açıktı. Ford firması sergilediği otomobilleri ile yeni bir

sektörün habercisiydi. Bunların dışında çok sayıda sanayi dalına ait ürünlerin teşhir edildiği sergi, 25 Nisan günü saat 20.00'de kapatıldı.

Ertesi yıl üçüncü sanayi sergisinin 1 Mayıs-15 Mayıs 1932 tarihleri arasında gerçekleştirileceği duyuruldu. Saat 15.00'da açılan sergiyi ilk gün 10.000 kişi ziyaret etti. Girişte ziyaretçilerin karşısına çıkan ilk stant, kişisel bakım ürünlerinin yer aldığı alandı. Bunun ardından sırasıyla kitapçılar, Hereke, Feshane, Bakırköy, Beykoz fabrikalarının ürünleri geliyordu. Sergide İpekiş ve Piyale Makarna düzenledikleri yarışmalarla dikkat çekti.

1933 yılında başkentte Hariciye Binasının karşısına 300.000 lira bedel karşılığında bir sergi binasının inşa edilmesine karar verildi. İnşaat masrafının 70.000'i bankaların, 100.000'i Hükümet'in, geriye kalan 130.000'i ise ülkedeki Alpullu Şeker, Aslan Çimento ve Türk Çimento fabrikalarının bütçelerinden karşılanacaktı. Mimarının Şevki Bey olduğu sergi binasının açılışı 29 Ekim 1934 tarihinde Başvekil İsmet İnönü tarafından yapıldı. Bu tarihin bir diğer açıdan önemi ise Cumhuriyetin ilan edildiği gün ve başkentten yeni sanayi sergisinin açılacak olmasıydı. İstanbullu sanayiciler bu sebeplerden ve Hükümet yetkilileri ile yakın temasta bulunacaklarından ötürü sergiye daha özenli hazırlandılar. Bu sergiye 120 firma katıldı. Bunlardan Sümerbank ile İş Bankası'nın kendi stantlarını muazzam bir şekilde hazırlamalarından dolayı yoğun talep gördü. Sergide ziyaretçilerin ilgisini çeken diğer kurumlar Gazi Orman Çiftliği ve Keçiborlu Kükürtlü stantlarıydı. Bunlardan Keçiborlu Kükürtlü standında sergilenen ürünler, Atatürk Dönemi Türkiye'si için oldukça yeni mamullerdi. 12 Mart 1934 tarihinde çıkarılmaya başlanan madenlerin işletileceği fabrika dahi henüz açılmamıştı. Bu durum sergi sırasında işlev dahi görmeyen bir firmanın, açıldığında Türk ekonomisine büyük katkılar sağlayacağını göstermekteydi. Hükümetin hedefine ulaştığı sergi, 17 Kasım 1934 tarihinde kapatıldı.

1936 yılında maden kömürü yakan alet ve ısıtma aletleri ile tesisatının ülkede gelişmesi amacı ile 16 Ocak 1937 tarihinde Sergi Binası'nda uluslararası bir kömür sergisinin açılmasına dair karar alındı. Bu serginin hazırlıklarına Haziran ayında başlandı. Kömür sergisinin açılışı, yabancı firmalar sergiye sefaretleri aracılığıyla başvuruda bulunacakları için 26 Mart 1937 tarihine ertelendi. Bunun yerine Cumhuriyet Bayramı'nda Sergi Evi'nde "El İşleri ve Küçük Sanatlar Sergisi" açılmasına karar verildi. Hazırlıklarla İktisat Vekili Celal Bayar ilgilendi. Burada küçük sanayi sınıfının alanına giren ürünler sergilenecekti. Serginin açılma sebebi, aile sanayi ve küçük zanaatkarlar için teşvik edici olunması, onların himaye altına alınarak yeniden canlandırılmasıydı. Sergiye katılacak ürün gruplarından bazıları; el tezgâhları, kunduracılar, şapkacılar, yazmacılar, gümüş, saraciye, deri işleri, dökme, plastik eşya, bakır, mermer, halı, tiftik, kehribar sanayii, bıçakçılık, demircilikti. Hazırlıkları tamamlanan sergi, 29 Ekim'de saat 17.00'da Başvekil İsmet İnönü, İktisat Vekili Celal Bayar ile bu tarihlerde ülkeye resmi ziyarette bulunan Yugoslavya Başvekilli Milan Stoyadinoviç ve eşinin nezdinde törenle açıldı. 1 Kasım'da sergi evini Atatürk ziyaret ederek incelemelerde bulundu. Bu serginin ardından Mart 1937 tarihine ertelenen Kömür Sergisi için hazırlıklar tekrar başlatıldı. Bu sırada İktisat Vekâleti, serginin maliyetinin beklenenden fazla olacağını tespit ettiğinden dolayı serginin emanet olarak yaptırılmasına dair önerisini Maliye Vekâletine sundu. İktisat Vekâletinin teklifi kabul edildi. Bunun dışında Hükümet, yurt dışından sergi için gelecek olan firma temsilcilerine hiçbir ücret talep edilmeden vize verilmesine, onların sergileyecekleri ürünlerin sergi için ücretsiz hazırlanmasına, serginin kapatılmasından sonra da ürünlerini tanıtmaları için ülkede dört ay daha kalabilmelerine imkân tanıyan kanunu çıkardı. Bilhassa Yakın Doğu ve Balkanlarda yoğun ilgi gören Kömür Sergisi, ülkenin önemli maden kaynağı olan kömürün dış piyasaya tanıtılması açısından bulunmaz bir fırsattı. Bu nedenle yetkililer tarafından yurt dışından gelecek sermayeciler ve ziyaretçiler için her türlü konfor düşünülmüştü. Hazırlıkların tamamlanmasıyla Beynelminel Kömür Sergisi, 23 Nisan 1937 tarihinde Başvekil İsmet İnönü tarafından saat 17.00'da halkın katılımı ile açıldı. 12 ülkenin bayrağının çekildiği Sergi Evi'nde davetliler ve

katılımcılar muazzam bir şekilde karşılandılar. Sergiye Almanya, Avusturya, Belçika, Çekoslovakya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İtalya, Macaristan, ABD, Yugoslavya ve Yunanistan'dan 60'a yakın yabancı; ülke içerisinde ise [Etibank](#), MTA, Koşlu Kömür İşleri, Soma Kömür Madeni, Telgaz, Türk Ticaret Bankası, Yüksek Ziraat Enstitüsü, Vehbi Koç ve Bolit Lmt. , İbrahim Işıksalan, Zamgoçyan Ticaret Evi olmak üzere yerli firmalar dâhil oldu. Sergi Mayıs ayının ortalarında kapatıldı.

İstanbul'daki sanayi sergilerinin ilki 1924 yılında açılan Elektrik Sergisi'ydı. Burayı çeşitli eğitim kurumlarından katılımcılar, eğitim amaçlı ziyaret etmişlerdi. 1925 yılında şehirde, sanayicilerin desteğiyle yerli sanayi ürünlerinin sunulduğu, kalıcı bir sanayi sergisinin açılması kararlaştırıldı. Bu sergi, yerli ve millî sanayi mamullerimizin geniş kitlelerce tanınmasını sağlayacağı için önemliydi. Yapılan hazırlıkların ardından Ağustos ayında, Şehremaneti aracılığıyla "Meşher-i Nefais Sergisi" açıldı. Katılımcıların 2.000 lira harcama yaptığı sergide tamamen yerli ürünler sergilendi. 1928 yılında ise Üsküdar Kız Sanayi Mektebi öğrencilerinin Türk Ocağı'nda açtığı "Sanayi-i Tezyinîye Sergisi"nde çok sayıda ürün, ilgililerin beğenilerine sunuldu. 1929 yılına gelindiğinde, Sanayi Birliğince [Galatasaray Lisesi](#)'nde 22 Haziran 1929 tarihinde Yerli Mallar Sergisi açılmasına karar verildi. Ticaret Odasının 2.000 lira ödenek ayırdığı, bir hafta boyunca açık kalacak olan serginin düzenlendiği bina yeterince büyük olmadığı için sergiye ülke genelindeki 400 mobilya kuruluşundan yalnızca 4'ü katılabildi. Binanın üst katı ise Hereke ürünlerine ayrıldı.

1932 yılında İstanbul'da yeni bir Yerli Mallar Sergisi'nin açılması kararı alındı. Bu sergi 1-15 Ağustos 1932 tarihleri arasında yine [Galatasaray Lisesi](#)'nde olacaktı. Bu yıl sergiyi ziyaret edenler arasında önceki yıllardan farklı olarak yabancı bir heyet vardı. Bu grup Mısır Baro Heyeti'ydı. Mısırlılara yetkililer tarafından bir akşam yemeği tertip edildi.

İstanbul'da beşinci sanayi sergisi de Beşinci Yerli Mallar Sergisi adı ile 1 Ağustos 1933 tarihinde saat 16.00'da açıldı. Sergiye çok sayıda firma katıldı.

Şehirdeki Altıncı Sanayi Sergisi Temmuz 1934 tarihinde açıldı. Ancak bu sergi, [Galatasaray Lisesi](#)'nin bahçesinin bir sergi salonu olmamasından ötürü eleştiri aldı. Sergi ile ilgili olarak kauçuk fabrikalarının sergiye katılmaması ve burada deri ürünlerine yeterince yer verilmemesi diğer eleştiri unsurları arasında yer aldı.

Yedinci Sanayi Sergisi 18 Temmuz 1935 tarihinde saat 17.00'da kesilen kurdelenin ardından açıldı. Akabinde önemli simalar kürsüye çıkarak günün anlam ve önemine dair birer konuşma yaptılar.

Serginin sekizincisi 3 Temmuz 1936 tarihinde, saat 18.00'da açıldı. Burada en dikkat çeken stant İnhisar ürünleri oldu.

1937 yılında sanayi alanında iki sergi birden tertip edildi. Biri küçük sanayi dallarının teşhir edildiği, Ayakkabıcılar Cemiyeti'nin Çarşıkapı'daki binasında 20 Ekim 1937 tarihinde açıldı. Diğeri ise Millî Sanayi Birliği'nin düzenli olarak açtığı Yerli Mallar Sergisi idi. Bu sergi, 27 Temmuz günü ve [Galatasaray Lisesi](#)'nde açıldı. Sümerbank, İş Bankası gibi firmaların stantları her zamanki gibi yerlerini aldı. Şeker gibi fabrikaların ürünlerinin de tanıtımı yapıldı.

Atatürk Döneminde İstanbul'da düzenlenen son sanayi sergisi 23 Temmuz 1938 tarihinde saat 18.00'da yine [Galatasaray Lisesi](#)'nde açıldı. Açılışını İktisat Vekili Mehmet Şevket Kesebir'in yaptığı sergiyi kısa sürede kalabalık bir halk kitlesi ziyaret etti. Selanik Beynelmilel Fuarı'nın müdürü de bu ziyaretçiler arasındaydı. Yoğun talep gören sergi, 7 Ağustos günü kapandı.

Ankara ve İstanbul dışında İzmir'de de çeşitli sanayi sergileri açıldı. Bunların ilki, 1923 yılında yapılan Türkiye İktisat Kongresi sırasında teşhir edilen sergidir. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın verdiği direktife göre kongre esnasında ülkedeki

fabrikalarda imal edilen ürünler açılacak olan sergide tanıtılacak ve Hükümet, firma sahiplerinin İzmir'e gelebilmeleri için her türlü önlemi alacaktı. "Numune Sergisi" ismi ile anılan bu serginin amacı; Türkiye'nin ziraat, sanayi, tüccar ve esnafının iletişimini sağlamaktı. Serginin ilk ziyaretçisi kongrenin açılış konuşmasını yapan Gazi Mustafa Kemal Paşa oldu. Buradaki stantlarda memleketin çeşitli noktalarından getirilen el sanatları, tütün, şeker kamışı, portakal, pamuk kozası gibi sanayiye yönelik tarım ürünleriyle birlikte sigara kâğıdı, çeşitli halılar, zeytinyağı çeşitleri gibi mamuller tanıtıldı.

1927 yılında, Başvekil İsmet Paşa ve İzmir Valisi Kazım Paşa'nın girişimleri sonucunda ilk uluslararası sergi açıldı. Bu sergi adını İzmir'in kurtuluş günü olan 9 Eylül'den aldı. Yalnızca sanayi değil tarım, ticaret ve diğer ekonomi dallarına ait ürünlerin de teşhir edildiği 9 Eylül Sergisi, bu nedenle diğer şehirlerdeki sanayi sergilerinden farklı bir özellik taşıdı. İkinci 9 Eylül Sergisi 4-20 Eylül 1928 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Bu sergiye yerli-yabancı toplamda 518 kuruluş katıldı. Ziyaretçi sayısı ise 68.214 kişiyi buldu.

1928-1932 yılları arasında İzmir'de bir sanayi sergisi açılmadı. 1932 yılında ise Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti İzmir şubesinin önerisi üzerine önceki yıllarda açılan serginin uluslararası olması ve isminin Panayır olarak değiştirilmesi koşuluyla yeniden düzenlenebileceği fikrinde birleşildi.

1933 yılında ilk kez bu isimle, Gazi Heykeli'nin arkasında ve Gazi Meydanı'na doğru açıldı. Vali Kazım Paşa bir konuşma yaptı. Ardından kurdeleyi kesmesi için Fevzi Paşa'ya bir makas uzattı. Paşa, kurdeleyi kestikten sonra 9 Eylül Panayırındaki stantları tek tek dolaştı ve firma sahiplerini tebrik etti. Panayır Ekim ayının başında kapatıldı.

Ertesi yıl 26 Ağustos 1934 tarihinde Başvekil İsmet İnönü tarafından açılan Panayır, İzmir ve çevresinde yoğun ilgi gördü. Burayı açılış gününde 11.000 kişi ziyaret etti. Ziyaretçilerin en çok dikkatini çeken stant İş Bankası'nınki oldu. İnönü, açılışın ardından sergi alanını inceledi. Sergide başta İstanbul'un en büyük eczanesi olan Kanzuk Eczanesi olmak üzere çok sayıda eczacı yerini almıştı.

1935 yılına gelince, 9 Eylül Panayırı, 22 Ağustos'ta saat 18.30'da İktisat Vekili Celal Bayar'ın katılımıyla yoğun bir kalabalığın eşliğinde açıldı. Sergide yerli ve yabancı firmalar mevcuttu. Sovyetler Birliği, Yugoslavya, Yunanistan ve İran panayıra resmi olarak, İngiltere, Fransa, İtalya, ABD, Almanya, Romanya ve Polonya ise stantlarıyla birlikte katılan devletlerdi. Ayın 11'inde kapanan panayırı 300.000'den fazla kişi ziyaret etti.

1936 yılında panayır, 1 Eylül'de yine Başvekil İsmet İnönü tarafından, kalabalık halk kitlesi önünde saat 17.30'da açıldı. 225 Türk firmanın dâhil olduğu, Sovyetler, Mısır ve Yunanistan'ın katıldığı sergide İstanbul Ticaret Odasının standı dikkat çekiciydi.

Ertesi yıl panayır, Fuar ismi ile 20 Ağustos 1937 tarihinde İktisat Vekili Celal Bayar tarafından açıldı. Buraya 104'ü yabancı, 424'ü yerli olmak üzere toplam 528 firma katıldı. 20 Eylül'e kadar açık kalan fuar alanını 608.561 kişi ziyaret etti.

Atatürk Döneminde son İzmir Sanayi Sergisi, 20 Ağustos 1938 tarihinde Başbakan Celal Bayar tarafından açıldı. Buraya, Almanya, Filistin, İngiltere, İran, İtalya, Belçika, Romanya, Sovyetler Birliği ve Yunanistan Devletleri; 140 yabancı firma, 46 resmi kurum ve 527 yerli firma geldi. Toplam 727.197 kişi fuarı ziyaret etti.

Sanayi şehri olarak anılan Bursa'da ilk sergi, şehrin düşman işgalinden kurtuluş tarihi esas alınarak 11 Eylül 1923 tarihinde açıldı. Mektep-i Sultani binasında düzenlenen sergide mensucat, dericilik, kunduracılık ve saraciyecilik

ürünleri ve tarım aletleri sergilendi. İkinci serginin 1930 yılında düzenlendiği bilinse de bunun hakkında detaylı bir bilgiye ulaşılamadı. Şehirde üçüncü sergi 1933 yılında, kentteki lisede, Temmuz ayının ikinci haftası ve 25 Temmuz tarihleri arasında açık kaldı. Burada İpekiş gibi firmalar ağırlandı. Sergi yerini her gün yaklaşık olarak 7.000 ile 8.000 arasında kişi ziyaret ederken serginin oluşturulmasında, Bursa sanayicilerinin yanında İstanbul sanayicileri de katkı sağladı. Şehirde Atatürk Döneminin son sergisi ise Temmuz 1934 tarihinde Tayyare Sineması'nda açıldı.

Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, 1920'lerde sanayi şehirlerinde başlattığı sergicilik faaliyetlerini, 1930'ların başlarında Anadolu'nun çeşitli kentlerine yaydı. Bu yerlerden biri Konya'ydı.

Şehirde 10 Temmuz'da açılması kararlaştırılan ilk Sanayi Sergisi, İstanbul'da açılacak olan sergiye katılmak isteyenlere zorluk olmaması için 1 Temmuz 1932 tarihinde açıldı. Sergiyi 100.000 kadar vatandaş ziyaret etti. Burada 60 yerli sanayi kuruluşu ürettikleri ürünleri sergiledi. Gece yaralarına kadar açık kalan sergi, 15 Temmuz günü kapatıldı.

İlk sergiden elde edilen başarı, İkinci Konya Sanayi Sergisi'nin hazırlıklarının başlatılmasını sağladı. Gazipaşa İlk Mektebi'nde açılan bu sergi, 20 Haziran-5 Temmuz 1933 tarihleri arasında açık kaldı. Serginin en çok dikkat çeken standı Müskirat İnhisarı oldu.

Şehirde son sanayi sergisi 1934 yılında düzenlendi. Bu sergi, Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Konya şubesi tarafından Gazipaşa İlk Mektebi'nde, 25 Haziran-10 Temmuz 1934 tarihleri arasında açıldı. Yün dokuma, mensucat, trikotaj, ıtriyat, dericilik gibi üretime dair ürünlerin tanıtıldığı sergide toplamda 33 kuruluş yer aldı. Serginin ziyaretçi sayısı ise 40.000'i geçemedi.

Atatürk dönemine ilişkin tespit edilen son sergi, Balıkesir'de şehrin düşman işgalinden kurtuluş günü şerefine 6 Eylül 1932 tarihinde açılan Balıkesir Sanayi Sergisi'ydi. Açılış gününde alanı 5.000 kişi ziyaret etti. Yoğun ilgi gören sergi sırasında birinciye büyük ikramiyenin verildiği bir yarışma yapıldı. Sanayi Sergisi açılıştan iki hafta sonra kapatıldı.

Yurt genelinde sanayinin teşviki, geliştirilmesi ve dış ülkelere tanıtılması amacıyla açılan bu sergiler, büyük ölçüde başarılı oldu. Yerli ve millî sanayinin oluşturulması hususunda önemli yol alındı.

Özlem Makbule TAŞKIRAN

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA) Fon Kodu: 030.18.01.02, Yer No: 72.14.18.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA) Fon Kodu: 030.18.01.02, Yer No: 67.64.20.

Sürelî Yayınlar

Anadolu, 15 Mayıs 1937.

Akşam, 6 Mayıs 1929.
Akşam, 2 Nisan 1930.
Akşam, 1 Nisan 1931.
Akşam, 16 Haziran 1932.
Akşam, 7 Eylül 1932.
Akşam, 29 Eylül 1933.
Akşam, 24 Temmuz 1934.
Akşam, 19 Temmuz 1935.
Akşam, 3 Temmuz 1936.
Akşam, 24 Temmuz 1938.
Babalık, 7 Mayıs 1932.
Babalık, 29 Mayıs 1932.
Balıkesir, 5 İkinci teşrin 1934.
Cumhuriyet, 22 Kanunusani 1930.
Cumhuriyet, 24 Mart 1930.
Cumhuriyet,13 Nisan 1930.
Cumhuriyet, 9 Kanunusani 1931.
Cumhuriyet, 24 Şubat 1931.
Cumhuriyet, 25 Şubat 1931.
Cumhuriyet, 9 Nisan 1931.
Cumhuriyet, 12 Ağustos 1932.
Cumhuriyet, 1 Ağustos 1933.
Cumhuriyet, 8 Ağustos 1934.
Cumhuriyet, 23 Ağustos 1934.
Cumhuriyet, 8 Teşrinisani 1934.
Cumhuriyet, 14 Teşrinisani 1934.
Cumhuriyet, 18 Teşrinisani 1934.
Cumhuriyet, 28 Ağustos 1936.

Cumhuriyet, 28 Temmuz 1937.

Haber-Akşam Postası, 2 Eylül 1936.

Haber-Akşam Postası, 6 Ağustos 1938.

Hizmet, 2 Temmuz 1928.

Hakimiyeti Milliye, 26 Nisan 1931.

Kurun, 23 Temmuz 1938.

Milliyet, 24 Şubat 1928.

Milliyet, 10 Temmuz 1934.

Servetifunun, 28 Temmuz 1932.

Son Posta, 21 Haziran 1933.

Ulus, 23 Ağustos 1935.

Ulus, 24 Nisan 1937.

Ulusal Birlik, 10 Eylül 1935.

Vakit, 6 Mayıs 1929.

Vakit, 30 Nisan 1933.

Vakit, 14 Haziran 1933.

Vakit, 26 Temmuz 1933.

Vakit, 10 Eylül 1933.

Vakit, 5 Haziran 1934.

Vakit, 16 Haziran 1934.

Yeni Asır, 27 Ağustos 1934.

Yeni Asır, 28 Ağustos 1934.

Araştırma ve İnceleme Eserler

ÇOBAN, Yüksel, **Atatürk Dönemi Tarım, Sanayi Ve Ticaret Sergileri**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011.

DUMAN, Doğan, "Milli İktisat Politikasına Bir Katkı: 1930'larda Yerli Ürün Sergileri", **Toplumsal Tarih**, Cilt: 7, Sayı: 38, Şubat 1997, ss. 18-22.

SAİT, Mekki, "Ankara Sanayi Sergisi", **Cumhuriyet**, 14 Teşrinisani 1934.

SÖNMEZDAĞ, Umur, **Atatürk Ormanı ve Kurtuluş Zafer Abidesi, İzmir Tarihinde Sergi, Panayır, Fuarlar ve**

Kültürpark, İzmir Atatürk Ormanı Kurma ve Koruma Derneği Yayınları, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 1978.

S. , M. , “Millî Sanayi Sergisi açıldı.”, **Hakimiyeti Milliye**, 21 Nisan 1930.

Yunus Nadi, “Ankara’da İkinci Sanayi Sergisi”, **Cumhuriyet**, 22 Nisan 1931.

Haşım Sadık, “Yerli Mallar Sergisi”, **Akşam**, 24 Ağustos 1932.

İnternet Kaynakları

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/izmir-enternasyonal-fuari/?pdf=3559> (Erişim Tarihi: 04.02.2024).

EKLER:

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-sanayi-sergileri/?pdf=7126> adresinden erişilmiştir